

Median valta päättäjien näkökulmasta

Julkisuustutkimuksen päivät

5.1.2009, Helsinki

Esa Reunanen

Risto Kunelius

Miksi medioitumisesta puhutaan?

- Median **kaupallistumiskehitys**, ja sitä kautta sen ”institutionaalinen” itsenäistyminen politiikan ja asiantuntijuuden koneistoista
- Median **teknologinen kehitys**, uudet ilmaisukielet, uudenlainen infrastruktuuri ja median ”tunkeutuminen” kyllästäämään arkielämää
- Kun ei ole oikein soveliasta moittia massayleisöä, on media jotenkin salonkikelpoisempi kritiikin kohde – **frankfurtilaisuuden uusi versio?**
- Suomen komissaariehdokas -tapaus

Medioitumisen kolme tasoa

1. **Median itsenäistyminen omaksi instituutiokseen**
2. **Muiden instituutioiden riippuvuus median hallitsemasta julkisuustilasta**
  - Sopeutuminen median ehtoihin julkisuuteen pääsemiseksi
3. **Median vaikutus muiden instituutioiden toimintaan niiden omilla kentillä**
  - Mitä asioita otetaan politiikassa ja hallinnossa valmistelun ja päätöksenteon kohteeksi
  - Mitä kysymyksiä tutkijat tutkivat
  - Minkä asioiden puolesta kansalaisliikkeet toimivat

Eliittikulttuurien näkökulma medioitumiseen

- **Kiinnostus erityisesti ”2- ja 3-tasojen” medioitumiseen, ts. millaiseksi päättäjät kokevat median merkityksen omassa työssään.**
- **Anu Kantola (2002), Aeron Davis (2007)**
  - Tehtävänä a) identifioida eliittikeskeiset vallan tyyssijat, b) tutkia eliittien mikrokulttuurien muodostumista, ja c) tunnistaa mekanismit, joilla nämä kulttuurit vaikuttavat laajempiin materiaalsiin suhteisiin (Davis 2007, 78)
- **Medioitumisen ”määrällinen” ja ”laadullinen” kysymys**
  - ”Määrällisesti” medioituminen lienee faktaa
  - ”Laadullisesti” kysymys avoimpi: millaiset logiikat ohjaavat merkitystään lisännyttä mediaa? Millaisia efektejä sillä on muiden instituutioiden toimintaan?

Median valta: asetelma ja aineistot

- **Lähtökohtana konkreettiset päätösprosessit**
  - Hoitajien palkkakiista 2007
  - Innovaatioyliopiston perustaminen
  - Poliisin valtaoikeusuudistus (Smash Asem ja Helsingin huume poliisi)
- **Tapausten osallisten 60 teemahaastattelua**
  - Hallinto, politiikka, elinkeinoelämä, ay-liike, oikeuslaitos, tutkimus, kansalaistoiminta
- **Juttuaineisto kustakin tapauksesta**
- **Kyselytutkimus suomalaisille päättäjille samoista teemoista**

Kaksi erilaista teoreettista kehystä

- **Strategiseen palauttava kehys**
  - Tendenssi lukea medioitumista markkinoitumisen efektinä
  - Viestintä ja kieli ovat muun sosiaalisen rakenteen ja rakenteistumisen funktioita
  - Bourdieun kenttäteoria
- **Kommunikatiivisuuden sisällyttävä kehys**
  - Viestinnällä omaa itsenäistä potentiaalia
  - Habermas: viestinnän implisiitit pätevyysvaateet: totuus, oikeudenmukaisuus, rehellisyys
  - Missä määrin ja millä tavoin kommunikatiiviset tendenssit ovat mukana medioitumiskehityksessä?

Media luo ”totuuksia” & sopuli-ilmiö

”Et nyt kahdes päiväs täs maassa on median toimesta ja Erkki Tuomiojan toimesta synnytetty semmonen mielikuva, et SDP on sulkeutunu, epädemokraattinen yhteisö, jossa istuva puoluejohtaja yrittää omia asemiaan parantaakseen niinku estää todellisen demokratian toteutumisen.” (politiikan edustaja)

”...yks heittää totuuden ja toinen vahvistaa sen, kaks kaveria vaikka keskenään, niin sitte se, kaikki alkaa sitä toisteleen mediassa. Kukaan ei kysele, kukaan ei oo kriittinen lähdeviitteiden perään tai muuta, ett toimittajat voi vaan siteerata toisiaan. Ja ku se, ett jo kolmas voi sanoa ’kuten yleisesti tiedetään’.” (politiikan edustaja)

Agendavaltaa yksittäistapauksissa

”Mutt tyypillistä on, että ne kuitenkin ovat tämmösiä ikään kuin aika rajotettuja tapauksia, että media ei saa aikaan esimerkiks semmosta, että puolustusmenoihin pantaisiin lisää tai tehtäisiin tämmösiä laajoja hallinnonalakohtaisia priorisointeja. Kyllähän tällasista yksittäistapauksista, vähän tämmöstä perusteltua tai perustelematonta mielenkiikkaa herättävistä tapauksista nousevia juttuja, joita täytyy sitte ruveta hoitamaan.” (hallinnon edustaja)

Julkisuus voi herättää vastustusta

” Otetaan tää päivähoidomaksujen nollaluokan poisto osana sitä maksujen tarkistusta, niin hallitushan ei ole tehny, ollu tehny siitä minkään näköistä tarkkaa linjausta, oli tiettyjä periaatteita heittäny kehysbudjetin yhteydessä, niin, tota, siinä, ei olis pitäny ehkä sitäkään tehdä. Olisi vaan pitäny pistää, ett maksu-uudistus, ei niitä alkuperiaatteita, koska, tota, sitä asiaa ei ollu tutkittu loppuun saakka eikä saatu niin ku, ett mikä se hallituksen linja asiassa on. Sen jälkeenhän voi oppositio ja media, ja se lähtee vielä, ett se prosessi ja eduskunta sitt lopulta päättää, niin ku keskustella siitä, kun on olemassa linja. Mutt se, että uudistetaan ja tutkitaan, ett nollamaksuluokasta luovuttaisiin näillä ja näillä ehdoin, ottaen huomioon nämä, nämä. Niin sen jälkeen opposition lehdistö voi keksiä, mitä mieltä hallitus on.” (politiikan edustaja)

Julkisuus sparraa päätöksentekoa

”Sehän ois karmee kuva, jos se kaikki menis median ehdoilla, niin sillonhan ei paljo koulutustakaan tarvittas mihinkään erikoisalaan, että yleisiantuntijuus sitte riittäis, jos sillä ehdolla yhteiskuntaa ainoastaan kehitettäis. Mutt kyllähän media on hyvä pörrääjä. Ett sehän on hyvä haastaja, että monesti sanotaan, että hyvä vihollinen on paras asia, mitä voi olla, että toi, ett se on hyvä haastaja, ett se niin kun esittää hyviä kysymyksiä ja jos et niihin osaa vastata, niin sillon todennäkösesti siin hankkeess on jotain pielessä.”

(hallinnon edustaja)

Julkisuus voi lukkiuttaa kantoja

”Ja se oli itse asiassa viime tuon silloin kaks ja puol vuotta sitten niin siinä yhteydessä niin se oli niinku hankala prosessi että se työnantaja sai sit sen oman kantansa et se niinkun, sil tavalla voi julkisuus olla haitaksi tai lukkiuttaa, että joku menee vähän niinkun vahingossa tölväsemään sellasen kannan, joka ei olekaan loppuun harkittu. Niin on pirun vaikee sitten peruuttaa siitä, kun se on tullut sanottua julkisuuteen.”
(ammattiyhdistysliikkeen edustaja)

Strategisuus ja kommunikatiivisuus

Mediavallan resurssit: case hoitajakiista

- **Totuus:** 150 miljoonaa
- **Oikeudenmukaisuus:** Hoitajien palkkakuoppa
- **Rehellisyys:** Lupaus 500 eurosta

Tutkimuksesta enemmän

- Tutkijaseminaari Tampereella 3.-4. huhtikuuta
- Projektin tutkijat esittelevät alustavia tuloksia
- Kommenttipuheenvuoroja ja teemaan liittyviä alustuksia
- Tarkemmat koordinaatit lähiaikoina
- Tervetuloa